

ICE is minder zichtbaar, maar de harde aanpak verandert niet. 'Ik kwam naar de VS met het idee dat ik veilig zou zijn, dat de rechtsstaat hier functioneert'

Emilie van Outeren

Op een bitterkoude avond begin februari waren de luiers van het elf maanden oude zoontje van Gabriela en Martin Soto op. Toen Martin (30) niet meteen terugkwam van de winkel waar hij ze zou kopen, een paar straten verderop, raakte Gabriela (28) eerder geërgerd dan bezorgd. Dat de vreemdelingenpolitie ICE actief zou zijn in het slaperige Kearny, daar had ze al helemaal geen rekening mee gehouden, vertelt ze ruim een half jaar later op een bankje in een park in dat voorstadsje van Newark, New Jersey.

De schrik sloeg haar pas om het hart toen haar Peruaanse man haar, uren later, belde vanuit vreemdelingendetentie, nadat hij op straat was opgepakt. „Ontvoerd door ICE”, volgens haar. „Sinds hij in mei in hongerstaking ging, zit hij in een isoleercel.”

De Venezolaan Rafael Rubio (45) meldde zich medio januari op het afgesproken tijdstip in Brooklyn, New York, op het kantoor van USCIS, de Amerikaanse dienst die asiel- en naturalisatieprocedures behandelt. Hij dacht te kunnen bespreken waarom hij zijn leven niet zeker zou zijn in Venezuela, maar kreeg handboeien om van een ICE-agent.

„Fysiek was het zwaarst dat ik wekenlang geen medicatie voor mijn hoge bloeddruk kreeg”, vertelt Rubio in augustus vlakbij het stadhuis in New York, waar hij werkt. „De echte pijn is mentaal: de onzekerheid over wat ze met je zullen doen en wanneer.” Ruim vijf maanden zat hij vast, de meeste tijd in hetzelfde detentiecentrum als Soto: Delaney Hall.

Deze commercieel geëxploiteerde migrantengevangenis met ruim duizend bedden in Newark is symbool komen te staan voor de behandeling die gearresteerde immigranten overal in de Verenigde Staten krijgen – ook in staten waar Democraten de dienst uitmaken. Het is er overvol, smerig en chaotisch. Het voedsel dat gevangenen krijgen voorgeschoteld, is regelmatig bedorven.

Immigranten, ook zij met werkvergunningen, getrouwd met Amerikanen of verstrengeld in slepende asielprocedures, worden er schijnbaar willekeurig dagen tot maanden vastgehouden. Lang niet allemaal hebben ze toegang tot een advocaat of een rechter. Velen verdwijnen vervolgens naar nog slechtere gevangenissen in het zuiden van de VS, van waaruit ze meestal worden uitgezet.

Gabriela Soto schreeuwt het uit als ze er achter komt dat haar man met een busje vanuit de Delaney-gevangenis zou worden overgebracht naar een andere gevangenis.

Foto Daniella Heminghaus

Nadat begin dit jaar de beelden van het doodschieten van twee witte Amerikanen bij grootschalige razzia's in Minneapolis de wereld over gingen, hebben ICE (Immigration and Customs Enforcement) en aanverwante diensten hun zichtbare activiteiten flink teruggeschoefd. Het leiderschap van het ministerie van Binnenlandse Veiligheid (DHS) werd vervangen, met de expliciete ambitie [minder in het nieuws](#) te komen. Dat betekent geenszins dat het streven om duizenden immigranten per dag uit te zetten, president Donald Trumps voornaamste verkiezingsbelofte, is afgeschaald.

In juli werd een [recordaantal](#) van bijna vijftigduizend immigranten gearresteerd en 34.000 uitgezet. In overheidsgebouwen, thuis, op bouwplaatsen, vliegvelden en op straat worden mensen opgepakt. Daarbij zijn in juli [zeker twee immigranten doodgeschoten](#). Veel meer mensen sterven achter de gesloten deuren van de immigratiedetentie. Onbekend is hoeveel mensen ná uitzetting zijn omgekomen. De mate van publiciteit en zichtbaarheid verandert, niet de wetteloosheid waarmee immigranten worden behandeld.

We moeten nog veel bozer zijn op het systeem waarin mensen sterven zonder dat er verantwoording wordt afgelegd

Gebrekkige medische zorg en onkunde

Sinds Delaney Hall vorig jaar heropende, zijn er drie mensen in hechtenis overleden, waarschijnlijk door gebrek aan medische zorg. Volgens mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch bestaan over de [ruime meerderheid](#) van de [zeker 56 doden](#) die sinds Trumps terugkeer vielen in vreemdelingendetentie, „ernstige zorgen” dat de sterfgevallen „voorkomen hadden kunnen worden”. Er lijkt op z'n minst sprake van onkunde en nalatigheid onder het personeel in gevangenissen als Delaney.

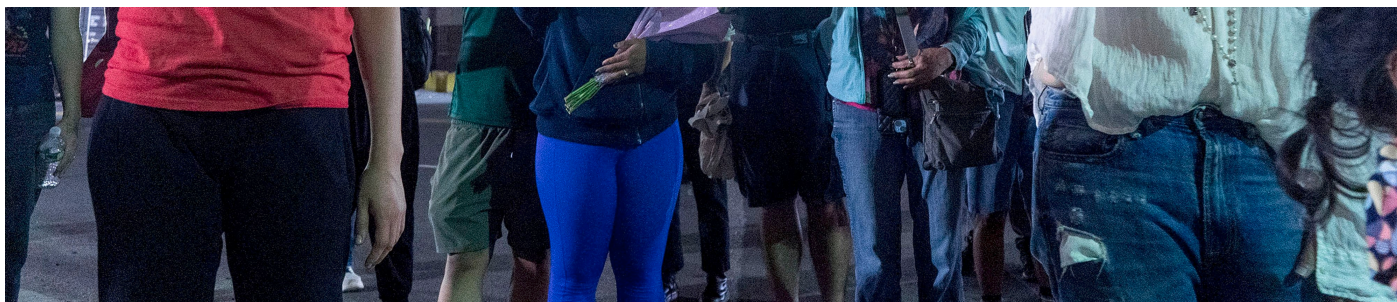
Elke maandag verzamelen demonstranten, onder wie Gabriela Soto, zich hier voor de poort. Aan de grauwe

façade van twee verdiepingen is niet te zien hoe ver het gebouw achter het prikkeldraad uitstrekt. Het detentiecentrum ligt aan een weg met voorbij denderend vrachtverkeer, ten noorden van Newark Airport. Tussen de plaatselijke gevangenis en een vuilstortplaats. Demonstranten hopen via druk op het Democratische bestuur van New Jersey dit detentiecentrum te sluiten. "We moeten nog veel bozer zijn op het systeem waarin mensen sterven zonder dat er verantwoording wordt afgelegd", zegt Soto tegen tientallen medestanders, nadat haar dochtertje van vier in het Spaans heeft verteld hoezeer ze haar vader mist.

Gabriela Soto, de vrouw van de gevangengenomen Martin Soto, houdt haar dochter vast tijdens een wake voor een gevangene die omkwam in Delayney Hall, afgelopen maand.

Sinds Delaney Hall vorig jaar heropende, zijn er drie mensen in hechtenis overleden, waarschijnlijk door gebrek aan medische zorg.

Foto's Daniella Heminghaus

Dag en nacht worden nieuwe gevangenen Delaney binnen gereden en worden mensen, te voet, vrijgelaten. Activisten geven ze water en zorgen dat ze familie kunnen bellen of een taxi bestellen. Omdat hun vrijlating vrijwel altijd onder voorwaarden is, worden zij afgeschermd van journalisten.

Soms helpt publiciteit. Nadat onderzoeksplatform ProPublica [verhalen en tekeningen](#) publiceerde van kinderen die gevangenzitten in Texas, werden vele gezinnen daar onmiddellijk vrijgelaten. Maar een hongerstaking in Delaney, waar Martin Soto aan deelnam, haalde niets uit. De meesten die op borgtocht worden vrijgelaten, zullen die vrijheid niet riskeren door over hun ervaring te getuigen. Ook familieleden van mensen die zijn omgekomen, kunnen daar vanwege hun eigen migratiestatus lang niet altijd over vertellen.

Gabriela Soto heeft meer vrijheid omdat zij Amerikaans staatsburger is. Rafael Rubio voelt zich enigszins beschermd door de enorme steun die hij kreeg na zijn arrestatie. New Yorkse politici zetten zich in voor de vrijlating van deze data-analist op het stadhuis. Terwijl hij vastzat, willigde een rechter zijn asielverzoek in – al heeft de regering-Trump daar hoger beroep tegen aangetekend. Beiden spreken uitstekend Engels, wat hen tot woordvoerders heeft gemaakt over de omstandigheden waaronder verder anonieme migranten gevangen worden gehouden.

Leven van spaargeld en zwart werk

Rubio kwam in 2016 naar de VS. Zoals bij al zijn eerdere bezoeken op een toeristenvisum. Maar dit keer ging hij niet terug. Hij was jurist bij het staatsoliebedrijf in Venezuela en daar werd steeds meer druk op hem gezet, zegt hij, om zich actief in te zetten voor het regime van Nicolás Maduro. „De boodschap was: toon loyaliteit, of anders. Toen ik weigerde me bij een staatsmilitie aan te sluiten en weigerde een socialistisch manifest te ondertekenen, werd de situatie steeds penibeler.”

In New York leefde hij van spaargeld en zwart „overlevingswerk” in de horeca, totdat alle Venezolanen in 2021 een tijdelijke beschermde status (TPS) kregen en hij met een werkvergunning bij de gemeente aan de slag kon. „Zodra Trump de verkiezingen won, wist ik dat het mis kon gaan.”

Nadat hij in januari werd vastgezet, trof vooral de willekeur hem. „De eerste dag zat ik vast met negentien andere Venezolanen en die werden allemaal vrij snel vrijgelaten vanwege die TPS. Iedereen behalve ik.” ICE had zijn naam en gezicht online gezet als „criminele illegale immigrant”. Daar kwam hij achter toen een bewaker hem op diens computerscherm liet zien hoe [ICE pochte](#) met zijn arrestatie. „Toen voelde ik echt de laars van de overheid drukken.”

Rafael Rubio kwam in 2016 naar de VS en werkt als data-analist bij de gemeente New York.

Foto Todd Heisler/The New York Times/ANP

De enige keer dat hij ooit met de politie in aanraking was geweest, zegt Rubio, is nadat een huisgenoot h  m mishandelde. Beiden deden aangifte, tot vervolging kwam het nooit. „Ik kwam naar de VS met het idee dat ik veilig zou zijn en geen doelwit, zoals in Venezuela. Dat de rechtsstaat hier functioneert.”

Zijn acute zorg was dat hij elke ochtend om 7 uur een pilletje moet nemen om zijn bloeddruk onder controle te houden – wat hij zijn bewakers meteen vertelde en waar hij elke dag om bleef vragen. In zijn eerste cel duurde het twee weken voordat hij de medicatie kreeg. Nadat hij werd overgeplaatst, zat hij weer tien dagen zonder. Na aankomst in Delaney duurde het weken.

„Ik kreeg allerlei symptomen die ik herken van een hoge bloeddruk: rode oren, tintelende vingers, een warm gezicht.” Zelfs hij, een jurist die Engels spreekt, kon in de gevangenis niet krijgen wat hij nodig had om te overleven. „Het is moeilijk te begrijpen of het opzettelijk is gedaan, of deze mensen simpelweg niet gekwalificeerd zijn voor hun baan, of dat het ze niets kan schelen”, zegt hij over de bewakers en verpleging.

Rubio: „Op sommige momenten was ik zo pissig en gefrustreerd dat ik dacht: *fuck* jullie. Ik stap eruit op mijn eigen voorwaarden.” Waarmee hij niet bedoelt: ik ga wel terug naar Venezuela. Hij overwoog een einde te maken aan zijn leven.

‘Technisch gezien niet bedoeld als straf’

Het doel van langdurige, onvoorspelbare detentie onder zware omstandigheden is dat migranten eieren voor hun geld kiezen. Vreemdelingendetentie „is technisch gezien niet bedoeld als straf, het moet alleen garanderen dat iemand beschikbaar is voor een immigratieprocedure of uitzetting”, zegt oud-ambtenaar Claire Trickler-McNulty aan de telefoon. „Maar het hele systeem is precies hetzelfde ontworpen als dat voor de detentie van criminelen.”

Tijdens de regering-Biden was zij daar als hoge ambtenaar medeverantwoordelijk voor, eerder werkte ze voor DHS onder de presidenten Barack Obama én Trump. Bijna 70.000 mensen zitten momenteel vast in afwachting van uitzetting. Soms naar landen waar zij niet vandaan komen.

Hoewel hun opsluiting „geen uitvinding is van de regering-Trump”, zegt Trickler, „heeft die de omstandigheden wel verslechterd”. De gevangenen zijn niet alleen overvol, de criteria waaraan deze moeten voldoen zijn ook naar beneden bijgesteld. Ambtenaren die zich bezighouden met mensenrechten zijn ontslagen. „Het toezicht is uitgehold.” Dat is een belangrijk verschil met Trumps eerste termijn. ICE-agenten, bewakers en andere radertjes in de uitzettingsmachine weten: disproportioneel geweld, fataal wangedrag of laksheid heeft geen consequenties. Niemand wordt vervolgd.

De politie van New Jersey en Newark treedt op tegen demonstranten bij detentiecentrum Delaney Hall in Newark, in mei dit jaar.

Foto Daniella Heminghaus

„Als je in een vreselijke situatie zit, onder ellendige omstandigheden en zonder toegang tot medische zorg, neemt de kans toe dat je ‘vrijwillig’ je zaak opgeeft en naar je thuisland vertrekt”, zegt Trickler. De uitzichtloosheid van gevangenschap is evengoed intimidatie, als de razzia’s van afgelopen winter.

Martin Soto, die in 2022 zonder toestemming de grens tussen Mexico en de VS overstak, zit intussen nog

steeds vast. Ook hij heeft te maken met „medische verwaarlozing”. Hij is regelmatig ziek geweest en krijgt niet de juiste pijnstillers voor zijn chronische rugpijn, zegt zijn vrouw. „Alles moet hij zelf kopen: truien, lakens. Toen hij wormen aantrof in zijn eten, is hij in hongerstaking gegaan.” Daarna is hij overgeplaatst naar een andere gevangenis. Hij is „mentaal gebroken in een driehoekig hok met zes sloten erop. Alsof hij geen mens meer is”, zegt Gabriela.

Demonstranten doen een beroep op de Democratische gouverneur Mikie Sherrill en hopen dat Republikeins verlies bij de Congresverkiezingen van november verschil kan maken.

Rubio’s advocaat Gwyneth Hesser heeft liever dat Delaney openblijft. „Zonder die detentie hier worden mensen nog veel sneller overgeplaatst naar zuidelijke staten, waar rechters ons minder gunstig gezind zijn, ze nog minder kans maken om op borgtocht vrij te komen en ze afgesneden raken van familiebezoek”, zegt zij. Dan wordt het zicht op wat er met hen gebeurt nog verder vertroebeld.